

نقد کتاب فرهنگ ریاضی مدرسه

فرهنگِ فرهنگِ خوانی

خسرو داودی

مقدمه

جشنواره کتاب‌های آموزشی رشد فرصتی است تا مجموعه تولیدات و آثار آموزشی در کنار یکدیگر بررسی و تعداد محدودی از آن‌ها به‌عنوان کتاب‌های تقدیری یا برگزیده به جامعه آموزشی معرفی شوند. در جشنواره سال ۱۳۹۲ کتاب «فرهنگ ریاضی مدرسه»، تألیف خانم شهرناز بخشعلی‌زاده، از سوی هیئت داوران به‌عنوان نامزد دریافت جایزه معرفی شده است. در این نوشتار کوتاه، ضمن بررسی و نقد این کتاب، به تأثیر چنین آثاری در یادگیری و آموزش کودکان و نوجوانان می‌پردازیم.

می‌کنیم. برای درک عمیق‌تر مفاهیم علمی ابتدا باید فهم درستی از واژگان آن علم داشته باشیم. فرهنگ‌ها و لغت‌نامه‌ها به‌منظور تشریح و تبیین معانی واژه‌ها و اصطلاحات علمی تدوین و منتشر می‌شوند. در آموزش ریاضی نیز برای عمیق‌تر شدن درک مفاهیم نیازمند فهمیدن معنای واژه‌های به‌کار رفته در علم ریاضیات هستیم. نحوه ارائه معانی واژه‌های علمی با توجه به مخاطب آن‌ها یک فرهنگ یا واژه‌نامه، می‌تواند سهم زیادی در آموزش و یادگیری آن علم داشته باشد.

ویژگی‌های فرهنگ ریاضی مدرسه

در همین راستا، فرهنگ ریاضی مدرسه برای دانش‌آموزان دوره ابتدایی به‌منظور ایجاد درک عمیق‌تری از مفاهیم ریاضی از طریق برقراری ارتباط با زندگی روزمره، سایر مفاهیم ریاضی و تصویرسازی ذهنی تألیف شده است. این اثر ویژگی‌های مثبت فراوانی دارد که

فرهنگ‌نامه و آموزش

زبان واسطه درک و فهم اندیشه‌ها و برقراری ارتباط است. ما برای درک و فهم بهتر موضوعات و مفاهیم مختلف از واژه‌ها، عبارت و جمله‌ها به‌عنوان عامل ایجاد فهم در برقراری ارتباط استفاده

فهرست‌وار آن‌ها را برمی‌شماریم:

■ مشابه این اثر در قالب ترجمه آثار کشورهای دیگر، در بازار کتاب یافت می‌شود. تألیفی بودن این اثر و انتخاب مداخل فرهنگ در این کتاب درسی ریاضی ابتدایی، بر مبنای برنامه درسی بودن آن و نگاه به آینده از مهم‌ترین ویژگی کتاب محسوب می‌شود.

■ ارائه مشروح نحوه استفاده از کتاب و قسمت‌های گوناگون آن در مقدمه، ضمن راهنمایی مخاطب برای استفاده مطلوب‌تر، به تقویت فرهنگ مراجعه به مراجع و منابع کمک می‌کند و آموزش پنهانی در آن وجود دارد.

■ توصیف واژه‌ها و بیان معانی آن‌ها با نثری ساده، روان و قابل فهم ارائه شده است.

■ همراه با تعریف‌ها و توصیف‌ها، از مثال‌های متنوعی برای درک بهتر استفاده شده است. در پاره‌ای موارد و سؤال‌هایی نیز مطرح شده است تا به خواننده نقش فعال‌تری بدهد و بیشتر در متن درگیرش کند.

■ شرح معنای هر واژه با تصویرها و طراحی‌های گوناگونی همراه شده است، تا علاوه بر جذابیت بصری، به درک بهتر نیز کمک کند و از مفاهیم تصویرهای ذهنی بسازد.

■ ساختار فیزیکی کتاب، از جمله جلد سخت، ورق گلاس، چاپ رنگی، صفحه‌آرایی مناسب، توجه به سفیدخوانی و رعایت ویژگی‌های بصری و هنری به توفیق این اثر کمک شایانی کرده است.

بهتر می‌شد اگر...

این اثر علی‌رغم تمام ویژگی‌های مثبت خود، می‌توانست بهتر از این باشد، اگر در بیان تعاریف ریاضی و نوشتن جملات دقت بیشتری می‌شد. در واقع، با توجه به مخاطب این اثر، نویسنده بین

تعریف جامع و مانع و توصیف روان، شیوا و ساده مردد بوده است. لذا از منظر یک متخصص علم ریاضی، در مواردی ضعف و کاستی‌هایی در ارائه محتوا مشاهده می‌شود.

همچنین، این اثر می‌توانست به جنبه‌های فرهنگی بیشتر توجه کند تا عنوان فرهنگ بیشتر براننده آن باشد. از جمله جای مباحث تاریخی، معرفی دانشمندان و ریاضی‌دانان، به‌خصوص در فرهنگ اسلامی و ملی، و کاربرد ریاضی در صنعت خالی است.

با توجه به اینکه این اثر به‌عنوان مرجع مورد استفاده دانش‌آموزان و معلمان دوره ابتدایی قرار می‌گیرد، توصیه می‌شود نویسنده یک بار دیگر متن‌ها را بازبینی کند و چاپ بعدی اثر همراه با ویرایش علمی مجدد ارائه شود.

نکته پایانی

از نقد و بررسی این اثر که بگذریم، باید به این سؤال اساسی پاسخ دهیم که: آیا دانش‌آموزان و معلمان ما به چنین منابعی مراجعه می‌کنند یا نه؟ به عبارت دیگر، آیا فرهنگ فرهنگ خواندن بین یادگیرندگان و یاددهندگان رایج شده است؟ اگر پاسخ به این سؤال منفی است و اگر

به تأثیر چنین آثاری در یادگیری ایمان داریم، باید به فکر اشاعه آن باشیم. امیدواریم برگزاری چنین جشنواره‌هایی و معرفی آثار برگزیده آن به ترویج مطالعه کمک کند. لازم است معلمان محترم و دست‌اندرکاران آموزش شرایطی را فراهم کنند که جست‌وجوی برای یافتن سؤال‌ها و ابهام‌های ذهنی از طریق مراجعه به منابع فرهنگ به کاری روزمره برای دانش‌آموزان تبدیل شود. در این صورت، نقش و تأثیر انتشار فرهنگ‌ها، واژه‌نامه‌ها و سایر کتاب‌های مرجع بیش از پیش اهمیت پیدا خواهد کرد.

لازم است معلمان محترم و دست‌اندرکاران آموزش شرایطی را فراهم کنند که جست‌وجوی برای یافتن سؤال‌ها و ابهام‌های ذهنی از طریق مراجعه به منابع فرهنگ به کاری روزمره برای دانش‌آموزان تبدیل شود

